

การบรรยายพิเศษเรื่อง “การค้าขายสินค้าเกษตรไทย จะต้องปรับตัวอย่างไรในอนาคต”*

วันชัย ผลิตภัยเกิง**

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและเป็นผู้ส่งออกสินค้าเกษตรที่สำคัญหลายชนิดเป็นอันดับ 1 ของโลก ได้แก่ ข้าว ยางพารา มันสำปะหลัง กุ้งกุลาดำ สับปะรด ฯลฯ โดยเฉพาะข้าวนั้น ไทยเป็นประเทศผู้นำตลาดเป็นเวลาหลายทศวรรษมาแล้ว แต่ในขณะเดียวกันราคาสินค้าเกษตรหลักเหล่านี้กลับมีความผันผวน ก่อให้เกิดปัญหาความเสี่ยงแก่เกษตรกรผู้ประกอบการโรงงานแปรรูปสินค้าเกษตร และผู้ส่งออก และประกอบกับตลาดสินค้าเกษตรที่มีอยู่ในปัจจุบันไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 -2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชั้นนำทิศทางการพัฒนาประเทศระยะกลาง เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ระยะยาวในปี พ.ศ. 2570 ที่กำหนดว่า “คนไทยภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรม ประชาธิปไตยและหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงานอยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

ปัจจุบันไทยนำเข้าพลังงานปีละกว่า 1 ล้านล้านบาท หากเราสามารถผลิตพลังงานสีเขียว โดยนำส่วนเกินมาแปรรูปเป็นพลังทดแทนการนำเข้าน้ำมันเพียง 10% หมายถึง รายได้ปีละ 1 แสนล้านบาทที่จะไหลเวียนหล่อเลี้ยงระบบ

* เรียบเรียงจากการบรรยายพิเศษเรื่อง “การค้าขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า จะต้องปรับตัวอย่างไรในอนาคต” โดย คุณวันชัย ผลิตภัยเกิง วันเสาร์ ที่ 15 มิถุนายน 2556 เวลา 09.00 - 12.00 น. ห้องประชุม พล.ต.อ. เกา สารสินอาคารสุนทร-อารยา อรุณานนท์ชัย วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ

** เลขาธิการกรมการค้ากับการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.)

เศรษฐกิจในประเทศ และการแปรรูปสินค้าเกษตรล่วงหน้า จะเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าที่สามารถยกระดับราคาได้อย่างยั่งยืน

สินค้าเกษตรเป็นผลผลิตที่สำคัญที่สร้างรายได้ของคนไทย แต่กลไกราคายังทำงานไม่สมบูรณ์ การใช้ตลาดล่วงหน้าเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งที่จะช่วยสร้างสมดุลในการค้าขายและส่งผ่านราคาไปทั่วโลกได้ **สำนักงานคณะกรรมการกำกับ การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ก.ส.ล.)** มีบทบาทหน้าที่ในการกำกับดูแล และตรวจสอบการขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเพื่อให้เกิดสมดุลในระบบ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการส่งเสริมความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการซื้อขายล่วงหน้าอย่างกว้างขวาง จึงได้นำเทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทั้งในการกำกับดูแล และส่งเสริมความรู้ สร้างเครื่องมือในการตรวจสอบและติดตามพฤติกรรม การซื้อขายล่วงหน้า เพื่อปกป้องผู้ซื้อผู้ขายให้ได้รับความเป็นธรรม และสามารถรองรับปริมาณ การซื้อขายที่จะเพิ่มขึ้นในอนาคต จัดทำระบบจำลองการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า ให้ชื่อว่า Giving Ideas on Futures Trading หรือ GIFE เพื่อส่งเสริมให้ผู้ทดลองการซื้อขาย ได้รับประสบการณ์ก่อนเข้ามาซื้อขายจริงในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย หรือ AFET (Agricultural Futures Exchange of Thailand)

AFET เป็นการเริ่มต้นที่จะเสริมสร้างให้ระบบกลไกการตลาดสินค้าเกษตรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความมีเสถียรภาพในด้านราคาสินค้าเกษตรในระยะยาว มีส่วนช่วยทำให้ภาครัฐสามารถลดภาระและประหยัดงบประมาณในการช่วยเหลือเกษตรกรได้ และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตผู้ส่งออกสินค้าเกษตรรายใหญ่ของโลก หากราคาสินค้าเกษตรใน AFET สามารถเป็นราคาอ้างอิงในตลาดโลกอนาคต ก็จะส่งผลดีต่อภาคเศรษฐกิจ ภาคการเกษตรของไทยได้อย่างยั่งยืน

คณะกรรมการ ก.ส.ล. มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล AFET เพื่อให้การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย กำกับดูแลผู้ประกอบการธุรกิจซื้อขายล่วงหน้าเพื่อมิให้เอารัดเอาเปรียบลูกค้า และกำกับดูแลผู้ซื้อขายเพื่อมิให้เกิดการเก็งกำไรเกินควร และป้องกันการปั่นราคา โดยการออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ คำสั่ง หรือข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตร

ล่วงหน้า และให้ความเห็นชอบระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องที่ออกโดยคณะกรรมการตลาดสินค้าล่วงหน้า

การซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าทุกรายการจะต้องทำที่ตลาดล่วงหน้า โดยที่ผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าต้องส่งคำสั่งซื้อหรือคำสั่งขายผ่านนายหน้าซื้อขายล่วงหน้า หรือ โบรกเกอร์ และเพื่อเป็นการจัดการความเสี่ยงด้านเครดิตของคู่สัญญา AFET (ซึ่งตามพระราชบัญญัติฯ มีสำนักหักบัญชีรวมอยู่ภายในหน่วยงาน) จึงรับหน้าที่เป็นคู่สัญญาของผู้ซื้อและผู้ขายทุกราย และบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดให้ผู้ซื้อและผู้ขายจะต้องนำเงินสดหรือหลักทรัพย์มาวางเป็นเงินประกันไว้ให้เพียงพอที่จะครอบคลุมความเสียหายอันจะเกิดจากผู้ซื้อหรือผู้ขายไม่ทำตามสัญญา นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการหักบัญชี การชำระราคา การปรับฐานะเงินประกัน รวมถึงการรับมอบส่งมอบสินค้าเกษตร ดังนั้น AFET ซึ่งรวมถึงสำนักหักบัญชีจึงต้องมีการดูแลระบบการซื้อขาย การชำระราคา และการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้กลไกการซื้อขายล่วงหน้าดังกล่าวในแต่ละวันเป็นไปอย่างราบรื่น

การกำกับดูแลการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าภายใต้การดำเนินงานของ ก.ส.ล. ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ 3 ส่วนได้แก่

1. ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (The Agricultural Futures Exchange of Thailand) หรือ AFET ซึ่งรวมถึงสำนักหักบัญชี

2. ผู้ประกอบธุรกิจการซื้อขายล่วงหน้าประเภทต่างๆ ประกอบด้วย นายหน้าซื้อขายล่วงหน้า หรือ โบรกเกอร์ ผู้ค้าล่วงหน้า ตัวแทนซื้อขายล่วงหน้า ตัวแทนสนับสนุนการซื้อขายล่วงหน้า ที่ปรึกษาการซื้อขายล่วงหน้า ผู้จัดการซื้อขายล่วงหน้า ผู้บริหารกิจการซื้อขายล่วงหน้า และการประกอบธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรตามที่คณะกรรมการ ก.ส.ล. กำหนด

3. ผู้ซื้อ ผู้ขาย ทั้งผู้ป้องกันความเสี่ยง และนักเก็งกำไรหรือนักลงทุน นอกจากนี้ ก.ส.ล.ยังให้ความสำคัญกับการป้องกันการกระทำความผิด หากตรวจสอบพบว่าผู้ประกอบธุรกิจซื้อขายล่วงหน้า หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในตลาด มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติฯ ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด โดย ก.ส.ล. มีกลไกในการบังคับใช้กฎหมายสำหรับผู้กระทำ

ความผิด การดำเนินคดี และลงโทษผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเปรียบเทียบ ปรับ การกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตการประกอบธุรกิจการซื้อขายล่วงหน้า เป็นต้น